אית ליה זכיה. דתנן זכין לקטן בפרק מי שמת (כ"ב דף קנו:): **וזקפן עליו במלוה.** לאחר זמן מיסב עמו על הרבית וזוקף הכל ביחד במלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך אני חייב לפלוני: **וגובה אם הרבית.** דמשעת זקיפה הוי כגבוי: **כיון כך וכיון כך.** אסיפא פליג וטעמא כדמפרש ואזיל שלא יאמרו כו': **שטר שיש בו רבית.** שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מנה ברבית כך וכך לזמן פלוני: **המוקדמין.** למלוה: **פסולין.** דבעי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב בו ועדיין לא הלוה ושטר הלקוחות קודם למלוה וזה מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר: **פסולים.** ואינו טורף מן המשועבדין ואפי' מן המאוחר למלוה: **ר"מ היא.** דקנים היתירא אטו איסורא: **שמא יגבה מן זמן ראשון.** דאיכא דלא מסיק אדעתיה לדקדק כל כך בזמן הלוואה לומר למלוה שטרך מוקדם ומתקי קדם להלוואתך: **פרדיסא.** כרם: **כבישנא.** אטמין: **ואמינא לקוחה היא בידי.** ואגב שטר המכירה ואגב מכח חזקה של ג' שנים דכולי האי לא מציא למיזדהר בשטרא: **אזל.** בעל הכרם: **אקנייה.** בתתנה בעדים: **לבנו קטן.** כדי שלא תהא מכירתו מכירה שכשיוציא שטר מכירתו זה יוציא שטר מתנתו ולא גילה הדבר: **זווי.** מעות שהוא תובע ממנו שמוציא עליו שטר שמכרת לי כרם שאין שלך וקבלת מעותיי ד) וכתבת לי אחריות: **כמלוה בשטר דמו.** דהא כתב ליה אחריות: מודה

שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואין גובה **לא את הקרן ולא את הרבית.** פריב"ס דאין גובה ממשעבדי אבל מבני חרי גבי ע"פ אותו השטר דעדיים אינם פסולים דאינם עדי חתם דאין מרויחים כלום בדבר וקשה דתניא בתוספתא [פ"ה] דמבלתין המולא שטר שיש בו רבית יקרעינו בא לב"ד יקרעוהו והשתא אי גבי ביה מבני חרי אמאי יקרעוהו ימתינו עד שיגבה בו קודם וי"ל שאסור להשהותו מיהו נראה דר"מ קנים לגמרי ולא גבי ביה כלל כמו שטרי חוב המוקדמים דמוקמינן בסמוך כר"מ ואף על גב שגם שם פי' בקונטרס דאין פסולין אלא לגבות ממשעבדי אין נראה דפסולין משמע דלא גבי ביה כלל והא דפריך נהי דלא גבי מזמן ראשון ליגבי מזמן שני הוה מצי למימר נמי נהי דלא גבי ממשעבדי ניגבי מבני חרי אלא רבותא פריך דאפי' ממשעבדי ניגבי מזמן שני ובסמוך דפריך אעובדא דפרדיסא אלא הא דאמר רבי יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון נימא דלא ניתן ליכתב ולא משני מאוס דטעמא דלא ניתן ליכתב לא מהני אלא דלא גבי ממשעבדי מאוס דס"ל דודאי מהני לפוסלו לגמרי ולא גבי ביה כלל והא דלא מיבעיא ליה אלא אי גבי ממשעבדי אבל מבני חרי פשיטא ליה דגבי אף על גב דלא ניתן ליכתב התם הוא דפשיטא ליה דגבי היינו משום שהמוכר היה מודה לוקח שלא פרע ועוד נראה דאפי' יש עדים אחרים או שחייב מודה אפ"ה קנים ר"מ דהכי משמע דאין גובה קרן דומיא דרבית ובתוספתא (שם) נמי משמע דאפילו במלוה על פה קנים דקתני המלוה את חבירו ברבית ובא לפני ב"ד קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית שהיה ר"מ אומר שטר שיש בו רבית כו' ובפ' המניח (ב"ק דף ל:) נמי מדמיין לההוא דקנסו גופן משום שבתן דמפסיד גוף הממון הוא הדין דקנים בגוף המלוה אע"פ שיש לדחות דהתם עבירה נעשית בגוף הממון יותר מכאן דכאן עיקר עבירה בשטר כדאמרינן התם משעת כתיבה עבד ליה שומא ולכך לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא פליג אלא משום דקנים ותימה דאמאי אין העדים פסולים כיון שעובדים על לא תשימון (שמות כב) אע"פ שאין מרויחים יש להם לפסול מידי דהוה אעבריין אוכל נבילות להכעיס דקי"ל (סנהדרין דף מז.) כאביי דפסול והא דלא משיב להו בפרק זה בורר (שם דף כד:) ה"נ לא משיב ליה אלא הוי בכלל מלוה הבאה ברבית כדמפרש התם מלוה הבאה ברבית והוא הדין נמי עדים בכלל ואין לפרש כגון שאין רבית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ בסמוך דקאמר ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ה"נ נגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי דכיון שהרבית מפורש בשטר אין העדים עובדין על לא תשימון כיון דיודעין העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית ולכך השטר כשר והא דתנן במתני' (לקמן דף עה:) דעדים עובדין היינו כשאין ניכר הרבית בשטר ויודעים עדים שיש בו רבית דהא אהאי שטרא גופי' אמרי' בפרק המניח (ב"ק דף ל:) ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף לד: ושם ד"ה וחכמים) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיירי הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו באיסור דרבנן כיון שאין מרויחים כלום אע"פ שבעבירה דאורייתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברבית דאורייתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לאינשי במלוה משמע להו ולא בעדים ולכך כשרים כדאמרינן נמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו אבל קשה הא דשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מזמן שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקנים ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מזמן ראשון והלא העדים הללו במתכוין חתמו שקר והקדימו את הזמן וי"ל כגון שיש עדים שמעידין עליהם שהיו אנוסים מחמת נפשות או כגון שאומרים טעינו בשנת המלך אי נמי (ג) בשיפורא דין מלא אין חסר ולא הזכירו בשטר בכמה בשבת אלא בכמה בחדש:

קונסין אותו ואינו גובה וכו'. ואע"ג דאמרי' בפ' אע"פ (כתובות דף ו"ס:) הלכה כר"מ בגזירותיו היינו דוקא בגזירותיו ולא בקנסותיו והכא קנס הוא דכה"ג נמי פסקו בהלכות [גדולות] כרבנן דר"מ במעוברת חבירו ומינקת חבירו דאם נשא יולדת לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס ולא כר"מ דאמר לא יחזיר עולמית ז)(סוטה דף כו.) דהוי קנסא ורמיה מדבעי בהחולץ (יבמות דף לז.) אם אינסבא לכהן (לא) [אי] החמירו לגרש כיון שאינו יכול לחזור ולכנוס דגרושה אסורה לכהן [וע"ע תוס' זבחים קל. ד"ה א"ר עקיבא]: **אמר אביי לאו היינו דרבי אסי דאמר רבי אסי כו'.** תימה מה ענין דר' אסי לכאן וי"ל דהכא לא מיבעיא ליה אי גבי ממשעבדי אי לא אלא משום דפשיטא ליה דנאמן לומר פרעתי משום דלא ניתן ליכתב ומיבעיא ליה אי לא גבי ממשעבדי כיון דאין השטר מועיל אלא ע"פ הודאתו או דילמא גבי ועל זה בא לחני הבאין מדרבי אסי דכי היכי דמודה בשטר מהניא הודאתו לגבות ממשעבדי אע"פ שאם היה אומר מזויף הוא היה צריך קיום ה"נ הכא גבי פרדיסא ולא שייך כאן לגרוס אין צריך לקיימו אלא גרסי' לאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי מודה בשטר שכתבו גובה מנכסים משועבדים ולפי זה כשמקשה על רבא מהתם דלשבח קרקעות בלא רבא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנאמן לומר פרעתי ובגמלאת שאינו נאמן כל זמן ששטר מכר בידו אלא נטר עד לנסוף ומקשה על רבא מגביית משעבדי השני בפירוש ח)בברייתא:

יזיף

מסורת הש"ס

א) ב"ק ל: ב"ב לד:, ב) לעיל ח. סנהדרין לב. שביעית פ"י [מ"הם] ר"ה ב. ת. ב"ב קנ: קעא: (יבמות קכב), ג) [ב"ב מ:], ד) בס"מ: מעותיו, ה) [דף כה.], ו) [מ. ובעירובין מז.], ז) [יבמות לו:], ח) ב"מ הבריתא. רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גמ' פרדיסא לאכריה לעשר שנים אלא תנא: (ב) תוב: ד"ה שטר וכו' אי נמי בעיבורא בין מלא:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית. שכתוב בו שלוה ברבית (ב"ק ל:) פלוני לוה מפלוני מנה במתים עד זמן פלוני (רשב"ם ב"ב מד:). **שטרי חוב המוקדמין פסולין.** לפי שלא לטרוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שכשטר, ושלא כדין הוא שהרי קדמה מכירה להלואה וכשטר מעיד שהלואה קדמה לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יטרוף אפילו מזמן המלוה ואינו אלא כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב.) וקנסינן היתרא אטו איסורא ופסול אפילו מזמן שני (סנהדרין לב.) אי נמי שנכתב השטר בלחד בניסן וכן כתוב בו בלחד בניסן לוה פלוני מפלוני והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לטרוף אלא מזמן ההלואה ואילך, ודלא כאביי דאמר (לעיל יג.) עדיו בתחומיו זכין לו (רשב"ם ב"ב קנז:) ומיהו אם ההלואה היתה בלחד בניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעבד נכסי לוה למלוה ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו כי בלחד בניסן, כי האי מוקדם כשר (שם ע"פ ב"ב קעב.). **והמאוחרין.** שבאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן, כשרין. דמעליותא היא דהא מחיל ליה לשיעבודא עד השתא (סנהדרין לב.) שכתבו בלחד בניסן וכתבו בתוך השטר בלחד בניסן, וכל שכן אם לוה בניסן ולא נכתב עד אייר, דכשר, שהרי מחל לו שעבוד של חדש שעבר (רשב"ם ב"ב קעא:).

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הלכה ח טוש"ע ח"מ סי' רמג סעי' יח:

ב [מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יד]:

קכז ג ד ה מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קעא:

קכח ו מיי' שם פ"ד הל' ו ופר' במשנה למלך סמג לאוין קלו טוש"ע ח"מ סי' נב סעי' ג וטוש"ע י"ד סי' קפא סעי' יא:

קכט ז ח מיי' פכ"ג שם הל' ג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מג סעי' ז:

ט [מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף יב]:

קל י כ מיי' פ"י מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' הה סעי' ז:

קלא ל מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' לט סעי' ו וסי' קנ סעיף ג וסעי' ב:

מודה בשער שכתבו. מאחר שהלוה מודה שעשר חוב שהוציא עליו שטר אמת הוא אין המלוה צריך לחזר אחר העדים החתומין בו ולהעיד על חתימתן ולקיימו. וה"נ הרי מודה שמכרו לו באחריות ואם השטר בטל לענין המכירה מפני שטר מתנה שקדמו לא בטיל לענין אחריות: **לא ניתן ליכתב.** מאחר שנתנו כבר במתנה ועל כרחו כתבו ליה זה: **להא שמעתא.** דרבא: **נימא לא ניתן ליכתב.** אלא שמע מינה לא בטיל שטרא משום האי טעמא: **לשבח קרקעות כילד.** ריש"א דיליה אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם וקא מפרש לשבח קרקעות כילד: **והרי היא יוצאה מתחת ידו.** של לוקח שהנגזל מוציאה בדין: **כשהוא גובה.** כשהלוקח גובה מעות מן הגזלן: **מנכסים משועבדים.** טורף לקוחות שלקחו אחריו מפני שהאחריות שכתב בשטר מכירתו קודם למקחו: **ושבח מנכסים בני חורין.** ולא ממשועבדים מפני תקון העולם דאין הלקוחות יכולין להזהר בדבר שאין לו קצבה כגון אחריות השבח והפירות. **דבשלמא** בקרן מזהרין להניח מקום לגבות ממנו ואי לא מזהרו אפסידו מנפשייהו: **נימא לא ניתן.** שטר מכירה זה ליכתב שהרי גזולה היתה ובטל השטר ואחריות שבו ואמאי גובה קרן מנכסים משועבדים: **אי למ"ד.** בפ"ק [דף טו.]: **ניתא ליה דלא ליקרייה גזלנא.** אדם שמכר שדה גזולה לאחירו ממזר על הבעלים הראשונים ולוקחה מהם להעמיד ביד הלוקח כי היכי דלא ליקרייה גזלנא: **מפיים ליה למרה.** לוקחה מן הבעלים הראשונים: **הכא אכרוחי קמכרח ליה.** שהקנה לבנו קטן להבריח מזה: **שטריה מקיים ליה.** בתמיה. אין דעתו להחזיקה בידו הלכך לא ניתן ליכתב הוא: **מתני' היה הוא תחילה לקולרים.** ויש לו גדיש ועדיין לא יצא השער: **פוסק עמו.** באיזה שער שירצה לתת לו מאותו גדיש דכיון דיש לו אין כאן רבית דמעכשיו הוא קנוי לו ואע"פ שלא משך דכי אין לו נמי אנן רבית מדרבנן הוא וכי יש לו לא גזור: **על העביט של ענבים.** כלי גדול שנוכרין בו את הענבים לפני דריכה והם מתחממין ומתבשלים להוציא יינם יפה יפה. ושל זיתים קרוי מעטן: **ועל הכילים של יולר.** פוסק עם היולר על הקדירות באיזו שער שירצה ואע"פ שלא יצא השער אם הכניס עפר ועשאו בילים שקורין מעונט"ש ועושה מהם קדירות: **ועל הסיד.** פוסק עמו משיסקענו בכבשן תבנים והעצים לשרוף: ה"ג **רבי יוסי אומר לעולם אינו פוסק עמו על הזבל עד שיצא לו וזבל כאשפות: ופוסק עמו כשער הגבוה.** אם יפחות השער ממה שהוא עכשיו תתן לי כשער הזול. שער הגבוה היינו בזול שנותנין פירות הרבה בדמים מועטים: **יכול הוא לומר לו.** כשירצה שער הזול: **הן לי כזה או הן לי מעוטי.** שהרי לא משך ויכול לחזור בו ואפילו מי שפרע ליכא הואיל ולא נתן מעותיו ע"מ לקבל עכשיו אלא לאחר זמן ובתוך כך נשתנה השער. סתם דעתיה דאינש אתרעא זולא פסיק: **גמ' לדורמום.** איטליז רב וגדול: **באכלני ואכרי.** משיתחילו בעלי בתים ואוכרי פירות לפתוח אורגרותיהם וספינות באות בנהר המביאות תבואה למכור: **דמשוך תרעייהו.** ה"ג בתוספתא **היו חדשות מארבע וישנות משלש: אין פוסקין על חדשות מארבע עד שיצא שער לחדש ולישן.** דהא דחדשים מארבע משום דלא יבשו עדיין כל הצורך והפוסק על החדשות לא יקבלם הימנו עכשיו אלא לאחר זמן כשיתייבשו כל צרכם לפיכך אין פוסק עליהן לקבל עליהן ארבע סאין בסלע עד שיצא השער בארבע לחדש ולישן: **היו של לקוטות מארבע.** סתם תבואות לקוטות אינן יפין שלוקטין בכמה שדות ומערבין שיבלי שיפין עם שיבלי חטין: **אין פוסקין עם בעל הבית מארבע.** עד שיצא השער של ד' ללוקט ולמוכר: **יוף מלקוט.** תבואה מעורבת: **אין לוין על שער שבשוק.** אני שמעתי אין לוין מעות בדרך הלואה ע"מ שאם לא אשלם לך מעות עד זמן פלוני אתן לך פירות כשער של עכשיו דאע"ג דדרך מקח וממכר שרי דרך הלואה אסור. ובהלכות גדולות מפרש אין לוין סאה בסאה על סמך שער שבשוק דנימא הואיל ואיטי בהיני ואיטי בשילי הוה ליה כעד שיצא בני או עד שאמצא מפתח (לקמן דף עה.): **דיזפי בשערי.** מעות: **ופרעי פירות בעכב.** כשער של תשרי. ולשון האחר לוין חטין ופורעין חטין: **ממקוס למקוס.** ממקום הזול למקום היוקר: **תנה לי.** [א] ואוליכנה ואעשה צרכי במעות עד זמן פלוני:

ברשות

[ו] מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו וגובה מנכסים משועבדים אמר ליה רבא מי דמי התם ניתן להכתב הכא [א]לא ניתן להכתב יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא אמר ליה רבינא למרימר אלא הא דאמר ר' יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון נימא לא ניתן ליכתב א"ל הכי השתא התם נהי דלא ניתן ליכתב מזמן ראשון אבל ניתן ליכתב מזמן שני הכא לא ניתן ליכתב כלל אלא הא דתניא [ז]לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין נימא לא ניתן ליכתב הכי השתא התם אי למ"ד [ח]ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא אי למ"ד ניחא ליה דליקום בהימנותיה מפיים ליה למריה ומוקים ליה לשטריה הכא לאברוחי מיניה קמכוין שטרא מקיים ליה: **מתני'** [ט]אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער [י]יצא השער פוסקין ואע"פ שאין לזה יש לזה [כ]היה הוא תחילה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש ועל העביט של ענבים ועל המעטן של זיתים ועל הבילים של יוצר ועל הסיד משישקעו בכבשן [ל]ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה רבי יוסי אומר [מ] אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה וחכמים מתירים [מא]ופוסק עמו בשער הגבוה רבי יהודה אומר אע"פ שלא פסק עמו בשער הגבוה [מב]יכול לומר תן לי כזה או תן לי את מעותי: **גמ'** אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן אין פוסקין על שער שבשוק אמר ליה ר' זירא לר' אסי אמר ר' יוחנן אפי' כדורמום הזה אמר ליה [מג]לא אמר ר' יוחנן אלא בשוק של עיירות דלא קביעי תרעייהו ולמאן דסליק אדעתין מעיקרא דאמר ר' יוחנן אפי' כדורמום הזה אלא מתני' דקתני אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין היכי משכחת לה מתניתין בחיטי דאכלבי וארבי דמשוך תרעיה טפי ת"ר [מד]אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה [מה]היו חדשות מארבע וישנות משלש אין פוסקין עד שיצא השער לחדש ולישן [מו]היו לקוטות מארבע ולכל אדם משלש אין פוסקין עד שיצא השער ללוקט ולמוכר אמר רב נחמן [מז]פוסקין ללקוטות בשער הלקוטות א"ל רבא לרב נחמן מ"ש לוקט דאי לית ליה יוף מלקוט חבריה בעל הבית נמי יוף מלקוט א"ל בעל הבית זילא ביה מילתא למיזף מלקוט איבעית אימא מאן דיהב זוזי לבעל הבית אפירי שפירי יהיב אמר רב ששת אמר רב הונא אין לוין על שער שבשוק אמר ליה רב יוסף בר חמא לרב ששת ואמרי לה רב יוסי בר אבא לרב ששת ומי א"ר הונא הכי והא בעי מיני' מרב הונא הני בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת שרי או אסיר אמר להו הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי ליה מעיקרא סבר רב הונא אין לוין כיון דשמעה להא דא"ר שמואל בר חייא א"ר אלעזר לוין אמר איהו נמי [מח]לוין תנו רבנן המוליך חבילה ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנה לי ואני אעלה לך בדרך שמעלין לך באותו מקום

יוף מלקוט חבריה. אי לאו משום דמלי למיזף אע"ג דמלי למזבן אין חשוב שער לפסוק עליו: **אין** לוין על שער שבשוק. ומסקנא דלוין לפי ה"ג דאיירי סאה בסאה [נ] מיירי בים לו מעות ללוה דמלי זבין בשוקא או יש לו מעט כדרבי יצחק בסוף פירקא (דף עה.) יש לו סאה לוה עליה כמה כורים וק"ק למה לי שער רק שיעלה פירות לקנות אפילו ביוקר ואית דגרסינן אין לוין על פירות שבשוק:

לי כשער הזול. שער הגבוה היינו בזול שנותנין פירות הרבה בדמים מועטים: **יכול הוא לומר לו.** כשירצה שער הזול: **הן לי כזה או הן לי מעוטי.** שהרי לא משך ויכול לחזור בו ואפילו מי שפרע ליכא הואיל ולא נתן מעותיו ע"מ לקבל עכשיו אלא לאחר זמן ובתוך כך נשתנה השער. סתם דעתיה דאינש אתרעא זולא פסיק: **גמ' לדורמום.** איטליז רב וגדול: **באכלני ואכרי.** משיתחילו בעלי בתים ואוכרי פירות לפתוח אורגרותיהם וספינות באות בנהר המביאות תבואה למכור: **דמשוך תרעייהו.** ה"ג בתוספתא **היו חדשות מארבע וישנות משלש: אין פוסקין על חדשות מארבע עד שיצא שער לחדש ולישן.** דהא דחדשים מארבע משום דלא יבשו עדיין כל הצורך והפוסק על החדשות לא יקבלם הימנו עכשיו אלא לאחר זמן כשיתייבשו כל צרכם לפיכך אין פוסק עליהן לקבל עליהן ארבע סאין בסלע עד שיצא השער בארבע לחדש ולישן: **היו של לקוטות מארבע.** סתם תבואות לקוטות אינן יפין שלוקטין בכמה שדות ומערבין שיבלי שיפין עם שיבלי חטין: **אין פוסקין עם בעל הבית מארבע.** עד שיצא השער של ד' ללוקט ולמוכר: **יוף מלקוט.** תבואה מעורבת: **אין לוין על שער שבשוק.** אני שמעתי אין לוין מעות בדרך הלואה ע"מ שאם לא אשלם לך מעות עד זמן פלוני אתן לך פירות כשער של עכשיו דאע"ג דדרך מקח וממכר שרי דרך הלואה אסור. ובהלכות גדולות מפרש אין לוין סאה בסאה על סמך שער שבשוק דנימא הואיל ואיטי בהיני ואיטי בשילי הוה ליה כעד שיצא בני או עד שאמצא מפתח (לקמן דף עה.): **דיזפי בשערי.** מעות: **ופרעי פירות בעכב.** כשער של תשרי. ולשון האחר לוין חטין ופורעין חטין: **ממקוס למקוס.** ממקום הזול למקום היוקר: **תנה לי.** [א] ואוליכנה ואעשה צרכי במעות עד זמן פלוני:

ברשות

עין משפט נר מצוה

קלב א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין עג טוש"ע מ"ח סי' לט סעי' ו וסי' קנ סעי' ח ג:
קלג ב מיי' שם פ"ט הל' ח סמג לאוין קנג טוש"ע י"ד סי' קעה סעי' ח:
קלד ג מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ד:
קלה ד מיי' שם:
קלו ה מיי' שם הל' ה וסמג שם טוש"ע שם סעי' ז:
קלז ו מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ח:
קלח ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:
קלט ח ט מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:
קמ י מיי' שם פ"ו הל' ח ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע י"ד סי' קסב סעי' ג:

לעזי רש"י

מעונט"ש [מטונ"ש]. גרשים (של טין. לעשות מהם כדים).

מסורת הש"ס

ח) [לעיל ז. וש"נ], כ) לעיל יד: ב"ב קמ: [ע"ש ובפי' הש"ס], ג) לעיל טו:, ד) [לעיל סב:], ה) יש ספרי' דל"ג יאלא השער וכו' ועי' לעיל דף סב: תוס' ד"ה והתנן, ו) [עי' תוס' לקמן עד.], ז) [מוספתא רפ"ו],

הגהות הב"ח

(ח) במשנה ר' יוסי אומר לעולם אין פוסקין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה תנה לי ואוליכנה ואעשה כו'. נ"ב דאל"כ שאין לו הנאה מזבל בכל ענין וכ"כ תוס' עג ח' בד"ה המכיים כו' והמחכיים היו משתכיים כו' ועפי' קע"ז ס"ח בהג"ה: [ב] תוס' ד"ה אין. מייתי כו'. נ"ב אבל הרמב"ן כתב שהגאונים מתירין בכל ענין אם יצא השער וכ"ד ר"ף ורמב"ם:

מוסף רש"י

מודה בשטר שכתבו. לוה שהוה בשטר שכתבו ועל פיו נתתמו העדים, אין צריך לקיימו. אין המלוה צריך לקיימו בעדים החתומים בו, שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתיו, ולא אמרינן בהאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, דמכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר, וכי אמר פרעתיו לא מהימן שהרי ביד המלוה הוא (כתובות יט.) דכיון שמודה שכתבו ולוה בו הרי הוא כאילו קיימוהו מותתיו וגובה כל זמן שמוציאו (שבת עח:). והרי היא יוצאה מתחת ידו. שבית דין מוציאין אותה מידו (לעיל יד:) דלא ליקרייה גזלנא. שלא יתרפנו לוקח זה כשיוציאנה גנזל מידו ויקראנו גזלן, לכן חוזר להעמיד ממכרו (לעיל טו:). אין פוסקין על הפירות. ליתן לו מעות בכור חטין ולומר לו תנהו לי לפוף זמן גדול, ואפילו יש מונחין אותו עכשיו בכך בתמילת הקליר, אין זה שער, עד שיצא השער. עד שיצא שער מפורסם וקבוע בשוק העיר בכך (לעיל טב.). אף על פי שאין לזה. המוכר, יש לזה. לאיש אחר ויכול לקנותו עכשיו בדמים שקיבל (שם וכביר"ז לעיל טב.). היו חדשות מארבע וישנות משלש. דסתם יין טוב מן החדש בעת הגורן (כתובות כד:) שסחדש עדיין אינו יבש כל צרכו (שם נז:).

א) [ברכות יט. וש"נ], ב) [עי' תוס' ניטין ל. ד"ה כיון ותוס' לעיל סד. ד"ה מה שעתין], ג) [לעיל ל. מולין פד:], ד) [לעיל סה. וש"נ], ה) וההיא שעתא אחולי דקא מחלי גבייהו כל"ל. רש"ל, ו) [ע' תוס' לעיל ל. ותוס' חולין פד:], ז) [מגיהי ש"ס דפוס אמ"ד שלמו יד למחוק הך דזגן שיבשתא וכתבו תחתיו ברכות ה: ובאמת הערוך ערך שבש מביא כאיה זו],

הגהות הב"ח

(א) גמ' כתובי דנפיש. נ"ב ע"ל ריש דף ל' ע"א:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מאי ביניהו. נ"ב הרא"ש ל"ג מאי ביניהו וכתב נ"י דלא פליגי וכן משמע ברמב"ם שהשמיט כל זה: [ב] רש"י ד"ה תגרא חדתא. למ"ל כו'. נ"ב ור"ף פי' להיפך ומ"מ אין נ"מ לדינא לפי פי' נ"י דלא פליגי: [ג] תוס' ד"ה מאי. ור"ח פי' כו'. נ"ב אבל נ"י פי' בשם ר"ח שעתן לשם שכר עמלם אלא שהם מקבלים אחריות הדרך (ועמ"ש דבינו ביו"ד סי' קע"ג ס"ק ל"ד): [ד] שם ר"ח בתורי. ר"ח גריס כו'. נ"ב אבל הרמב"ם מפרש שקורה עגל קטן ומניחו כו':

ברשות מוכר. אם קיבל עליו מוכר אחריות הדרך: **מוסר.** דאין כאן מלוה עד שתמכר וכל מה שנמכר ביוקר של בעלים הראשונים הוא: **ברשות לוקח אסור.** דמהשתא מלוה הוא גביה ויהיב ליה ואוכלים כאן ואני אעלה לך טופיפא מיעטריך ליה ברשות לוקח אסור דסמ"ך דלא מיחזי כרבית כיון שהוא מוכר במקום היוקר כמו שהוא נותן לו כאן במקום הזול: **החמרים** מעלין במקום היוקר בכמקום הזול. פירש בקונטרס אפילו אחריות הדרך בהליכה ובחזרה על החמרים ואי אפשר לומר כן דלעיל (דף סה.) גבי תרגא דרב חמא פי' בקונטרס גופיה שהיה אחריות ההליכה על רב חמא אע"ג דהוו שבקי להו מיכסא ונקטי להו שוקא ואפילו היה שם אחריות עליהם של מקבלים יש להתיר שם יותר מכאן דבשכר דשבקי להו מיכסא ונקטי להו שוקא יותר מבשאורות אחרות הוא שוא טפי והוו זבני לה ביוקר אבל כאן מה שהיו ייכרים סוחרים ע"י המעות ומגלו להו תרעא כך היה נעשה להם במעות אחרים וכל לוין כמו כן משתכרים ועוד דפריך בסמוך אדרב דשקיל חמשא בסורא ומקבל אונסא דאורחא ונשקול שיתא ולא פריך לא ליקבל אונסא דאורחא אלא גרלה לאחריות הדרך בחזרתם עם התבואה ממקום הזול היה על בעה"ב והחמרים היו משתכרין במעות בהליכה ממקום היוקר למקום הזול בשום סחורה ואי לאו טעמא דמגלו להו תרעא או מוזלי גבייהו הוה אסור דבשכר הלואה של הליכה היו טורחין להם בחזרה:

מאי טעמא ניחא להו דמגלי להו תרעא. לא ה"מ למימר כגון דיהבי להו שכר עמלם כדפי' ברשות מוכר מותר כי זה לא היה שום חידוש [ג] וכ"ח פי' דאפילו שכירות החמרים נותן בעה"ב לחמרים ומ"מ גרלה דמודה דלא יהיב שכר עמלם דאי יהיב לא הוה צריך כלל לטעמא דגלוי תרעא ואוזלי גבייהו ומה שדחק ר"ח לומר שנותן שכר החמרי' לפי שדומה לו שכר מועט גלוי תרעא ובחנם דחק דהקילו חכמים ברבית דרבנן כמו לעיל (דף סט.) ריש עגלא לפטומא:

ניחא להו דמגלי להו תרעא. פירש בקונטרס ע"י מעות שבידם ייכרים סוחרים ומקיפין להם סחורות אחרות וקשה דקאמר איכא ביניהו תגרא חדתא ולפירושו איכא ביניהו נמי תגרא ישן דטעמא דמגלו להו תרעא ליכא שהרי ייכרים הם מימי קדם וגרלה כפי' ר"ח דפירש דטעמא דמגלו להו תרעא שבעלי בתים המלוים מגלים להם שערי היוקר שפעמים בעוד שהולכים החמרים למקום הזול וחוזרין מתייקרין כאן ובעלי בתים מודיעין להם ומסייעין להם למכור: **בתורי דנפיש פסידייהו.** [ד] ר"ח גרים בתורי ופי' שמוכר עגלים קטנים ולדות עדרו אשר יולדו לו בשנה זאת ומודה רב בהו דשרי שרגילות הרבה שמפילות והוה הקלקול יותר מתיוהא של פרדס[ו]: **דשבשי שיבשא.** פי' בקונטרס בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע ומשלמין להן לגורן תבואה חדשה ולא אשכחן בשום דוכתא שקורין זה שיבשי ושיבשי היינו זמורות שמתרגם (בראשית מ) שלשה שריגים תלת שיבשין וכן (ברכות דף ה:) [דלא יהיב מר שיבשא לאריסא] [ז](וזן שיבשתא מאריסא) ור"ח פירש שנותנין מעות לבעל הזמורות בכך וכך המשוי והם שוים יותר בשעת שזומר הכרמים וליכא תיוהא בזמורות כמו בפירי ולכך מצריך שמואל להפוכי בארעא:

ברשות מוכר מותר. וכגון שנתן לו שכר עמלו ומזונו שלא יהא טורח לו בשכר הלואה וא"ת א"כ מאי קמ"ל וי"ל דסיפא איצטריך ליה ברשות לוקח אסור דס"ד דלא מיחזי כרבית כיון שהוא מוכר במקום היוקר כמו שהוא נותן לו כאן במקום הזול:

החמרים מעלין במקום היוקר בכמקום הזול.

[א]ברשות מוכר מותר ברשות לוקח אסור [ב]המוליך פירות ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך פירות שיש לי באותו מקום אם יש לו פירות באותו מקום מותר ואם לאו אסור [ג]והחמרין מעלים במקום היוקר בכמקום הזול ואינן חוששין מאי טעמא רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו תרעא רב אחא בריה דרב איקא אמר ניחא להו דמוזלי גבייהו [א] מאי ביניהו איכא ביניהו תגרא חדתא [ד]בסורא אזלי ארבעה ארבעה בכפרי אזלן שיתא שיתא יהיב רב זוזי לחמרי וקביל עליה אונסא דאורחא ושקיל מינייהו חמשה ונשקול שיתא [ה]אדם חשוב שאני בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן מהו לעשות בגרוטאות כן א"ל ביקש ר' ישמעאל ברבי יוסי לעשות כן בכלי פשתן [ו]ולא הניחו רבי איכא דאמרי ביקש רבי לעשות בגרוטאות כן ולא הניחו ר' ישמעאל בר' יוסי פרדיסא [ז]רב [ח]אסר ושמואל שרי רב אסר כיון דלקמיה שויא טפי מיתחזי כי אגר נטר ליה ושמואל שרי כיון דהוי ביה תיוהא לא מיחזי כי אגר נטר ליה אמר רב שימי בר חייא [ט]ומודי רב (א) [ז]בתורי דנפיש פסידייהו אמר להו שמואל להנהו דשבשי שבשא [ט]הפוכו בארעא כי היכי דקני לכו גופא דארעא ואי לא הויא לכו כהלואה ואסור אמר להו רבא להנהו דמנטרי באגי פוקו [י]הפוכו בבי דרי כי היכי דלא תשתלם שכירות דידכו עד ההיא שעתא [יא]דשכירות אינה משתלמת אלא בסוף [יב]וההיא שעתא אוזולי דקא מוזלי גבייכו אמרו ליה רבנן לרבא קא אכיל מר רבית דכולי עלמא שקלי ארבעה ומסלקי לאריסא בניסן מר נטר להו עד אייר ושקיל שיתא [יג]אמר להו אתון קא עבדיתון שלא כדין ארעא לארים משתעבד אי אתון מסלקיתו להו בניסן מפסידתו להו בכמה אנא נטרנא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה רב

כרשות מוכר. אם קיבל עליו מוכר אחריות הדרך: **מוסר.** דאין כאן מלוה עד שתמכר וכל מה שנמכר ביוקר של בעלים הראשונים הוא: **כרשות לוקח אסור.** דמהשתא מלוה הוא גביה ויהיב ליה ואוכלים כאן ואני אעלה לך טופיפא מדמיה בריבית: **אנס לי.** לזמן פלוני מפירות שיש לי שם: **יש לו שם מוסר.** דמהשתא אוקמינהו ברשותיה. ואע"ג דלא משיך שלא בשאה לאו רבית קצוצה היא אלא אנס רבית דרבנן וכי יש לו לא גזור: **אין לו באותו מקום אסור.** דבשכר המתנתו נתן לו זה במקום היוקר: **והחמרים מעלים במקום היוקר בכמקום הזול ואין חוששין.** החמרים המשתכרים בתבואה ומביאים ממקום הזול למקום היוקר מותר להם ליקח מעות מבעלי בתים עשירים במקום היוקר ע"מ ליתן להם לזמן פלוני הפירות בשער מקום הזול ואין חוששין שיהא רבית שכר המתנת מעות כדמפרש ואזיל: **מ"ע רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו תרעא.** שעל ידי מעותיו של זה הם ייכרים סוחרים ומכירים אותם בעלי בתים של מקום הזול ונותנין להם בהקפה ומשתכרים אצלם ואפילו לא היה זה ממתין להם שום זמן אלא להביא לו מיד נוח להם לטרוח ולהיות שוחים לקבל עליהם אחריות הדרך על כך: **דמוזלי גבייהו.** בני מקום הזול כששומעין שאין אלו משתכרין בה מוזלי גבייהו כדי שלא ישכו ידיהם מלהרגיל אצלם: **תגרא חדתא.** תגר שאינו ייכר עדיין. [ב] למאן דאמר דמגלו להו תרעא איכא למ"ד דמוזלי גבייהו ליכא דכיון דאינו ייכר להם אין מתמיהים בדבריו שהוא נותנם במקומו בזול ולא מוזלי גביה: **בסורא אזלן ארבע.** גריר בזוזא: **בכפרי.** שם מקום: **אזלן שיתא.** גריר בזוזא: **ונשקול שיתא.** כיון דמקבל עליה אונסא דאורחא אין כאן רבית ואפילו לא קיבל עליה אונסא דאורחא קתני החמרים מעלים במקום היוקר בכמקום הזול: **מהו לעשות בגרוטאות כן.** בשאר פרגמטיא כגון שברי זהב וכסף ושאר מיני מתכות מי אמרינן תבואה דמידי דשכיח הוא דאזלי ואתו כל שעתא אמרינן ניחא להו דמגלו תרעא אי נמי דמוזלי גבייהו אבל שאר פרגמטיא ליכא גילוי תרעא ולא אוזלי גבייהו דמי שמכר לו עכשיו לא ימכור לו למחר ופרגמטיא שלקח היום אינו לוקח למחר: **פרדיסא.** לקנות יין מן הכרם בדמים פחותים כל פירות שנה זו בכך וכך ולוקחין אחר שהן בוסר או סמדר אבל עדיין לא הגיע לביכור: **רב אסר.** דמשום הקדמת מעות לזמן הבציר קמוזיל גביה והוי אגר נטר ליה: **כיון דהוי ביה תיוהא.** פעמים שיש קלקול בכרם כגון ברד או גשמים או קרח ומפסיד הכל ומקבל עליו כל פסיקי הפסד לא מיחזי כאגר נטר ליה. תיוהא גרלה בעיני דבר חדשה כמו קדושין (דף מ:) תוהא על הראשונות: **ומודה רב בתורי.** מקום שבוקרין כרמים בשוורים בעגלה ומוליכין את העגלה בין שורות הכרמים ומתקלקלין רגלי השוורים בקלחי ברשים שבקרקע והפסדן רב: **שבשי שיבשא.** בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע ומשלמין להם לגורן תבואה חדשה: **פייעו בגופה דארעא.** בחרים ובקליר מעט: **הוא כהלואה.** שלא בשאה: **מנטרי באגי.** שומרי הקמות עד הקליר: **הפוכו בבי דרי.** סייעו את בני הבקעה בדישת תבואה בגורן בהולכה ובהבאה סיועא פורתא לפי שבשביל שאתם ממתינים שכרכם עד גמר מירות הגורן הם נותנים לכם מתנה יותר על שכרכם לפיכך סייעו אותם כדי שתהא פעולתכם מושכת עד כלות הגורן ושכירות אינה משתלמת אלא בסוף ואין כאן המתנה ואם יוסיפו לכם אין זה שכר המתנת שכרכם אלא אוזולי מוזלי לגביכו: **כולי עלמא.** המוכרים שדותיהם לאריסים: **שקלי ארבעה.** כורין בחכירות השדה: **ומסלקי לאריסא בניסן.** כופין אותם לקצור תבואתו ולהסתלק ממנה בניסן: **ומר משום דנטר ליה עד אייר.** שקיל שיתא. וקא סלקא דעתך משום המתנת החכירות קא מוספי: **אתון הוא דעבדיתו שלא כדין.** שאתם מסלקין אותן בניסן ועדיין לא נתמלאת התבואה בקשיה ומפסידין אותן הרבה ואריעא לאריסא משתעבד עד שתתבשל התבואה כל צרכה הלכך שלא כדין היא כפייתכם: **אנא נטרנא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה.** ושכר שדי אני נוטל שלכך אני מפרש על מכירתה ואינו בשכר המתנת ד' כורין:

רב

רב

עין משפט נר מצוה

קמא א מיי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ט
סמג לאוין קנ: קנו טוש"ע י"ד סי' קנג סעי' טו:
קמב ב מיי' שם טוש"ע שם סעי' יז:
קמג ג ד ה ו מיי' שם הל' ז ח ועיין בהשגות וכמ"מ טוש"ע שם סעי' טז ועיין בב"י:
קמד ז מיי' שם פ"א הל' ה ועיין בהשגות וכמ"מ סמג שם טוש"ע י"ד שם סעי' יוד:
קמה ח מיי' וסמג שם טוש"ע שם וכפי' התוס' וע"ש:
קמו ט מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יח:
קמז י מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יב:
קמח כ מיי' שם הל' ח סמג שם:

מוסף רש"י

אדם חשוב שאני. יש לו להחמיר על עצמו יותר (מרק יב.) לפי שלמדים סימנו (כתובות פו.) שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר (שבת נא.).